

Hệ Thống Tiền Tệ Quốc Tế

Vấn đề lựa chọn cơ chế tỷ giá hối đoái

Các cơ chế tỷ giá hối đoái

- *Có bao nhiêu cơ chế tỷ giá hối đoái mà bạn đã nghe qua?*
- Câu hỏi thường gặp:
Việt Nam nên theo cơ chế tỷ giá nào và câu trả lời của bạn dựa trên cơ sở lập luận gì?

Ưu nhược điểm cơ chế tỷ giá

Tỷ giá hối đoái thả nổi

- **Ưu điểm:**
  - Cho phép chính sách tiền tệ theo đuổi mục tiêu khác (ổn định giá cả và việc làm).
- **Nhược điểm:**
  - Tỷ giá hối đoái bấp bênh và không chắc chắn, có thể làm cho hoạt động thương mại, đầu tư khó khăn.

Ưu nhược điểm cơ chế tỷ giá

Tỷ giá hối đoái cố định

- **Ưu điểm:**
  - Thương mại, đầu tư dễ dàng hơn (giảm sự không chắc chắn của tỷ giá).
  - Giúp cơ quan tiền tệ hoạt động trong khuôn phép, có kỷ cương, ngăn cung tiền tăng trưởng thái quá.
- **Nhược điểm:**
  - Chính sách tiền tệ không được sử dụng để theo đuổi mục tiêu chính sách khác ngoài duy trì tỷ giá.
  - Cơ quan tiền tệ hoạt động trong khuôn phép có thể dẫn đến bất ổn nhiều hơn về thu nhập và việc làm.

Vấn đề trung tâm hiện nay

- Hội nhập và WTO
  1. Giảm hàng rào thuế quan
  2. Không hạn chế nhập khẩu
  3. Đối xử công bằng
  4. Vốn di chuyển tự do
- Vốn di chuyển và đồng tiền có khả năng chuyển đổi
  1. Thương mại
  2. Đầu tư dài hạn
  3. Đầu tư tài chính
- Ba điều không thể xảy ra đồng thời
  1. Tỷ giá hối đoái cố định
  2. Chính sách tiền tệ độc lập
  3. Vốn di chuyển tự do

Làm thế nào để dung hòa giữa vốn lưu chuyển tự do & tỷ giá ổn định?

Hệ thống tiền tệ quốc tế từ 1870

- Bản vị vàng – Gold Standard (1817-1933)
- Bretton Woods (1944-1973)
- Hậu Bretton Woods – Phi hệ thống (1973-nay)

Mỗi hệ thống vận hành như thế nào và ảnh hưởng gì đến chính sách kinh tế vĩ mô quốc gia?

Bản vị Vàng

- Giá trị tiền giấy theo vàng, chuyển đổi tiền – vàng, và ngoại thương dùng vàng
- Tỷ giá hối đoái: giá trị nội tệ theo vàng của hai nước.
- Cơ chế điều chỉnh BOP:
  - Nếu hàng hóa Mỹ rẻ hơn của Anh: Mỹ thặng dư thương mại,
  - Vàng chảy từ Anh sang Mỹ, tăng cung tiền của Mỹ,
  - P của Mỹ tăng - đến khi P của Anh-Mỹ ngang nhau
  - Nước có TB<0: tăng i, giảm chi tiêu, giảm dòng chảy vàng
- Chính sách tiền tệ bị động và cú sốc thực lớn:
  - BOP<0: vàng chảy ra ngoài, giảm cung tiền, phục hồi TB nhưng chỉ khi tổng cầu giảm mạnh.
  - Khám phá mỏ vàng mới có thể lạm phát.
  - Giá trung bình cố định, nhưng dao động sản lượng và giá.

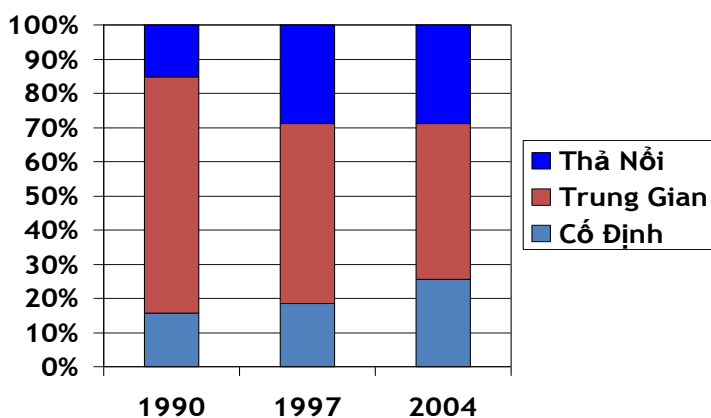
Bretton Woods

- Nhu cầu ổn định tỷ giá và hồi phục sau chiến tranh
- 1944: Mỹ và phân bổ vàng thế giới
  - Cơ chế 2 tầng nấc:
    - Mỹ định giá vàng theo đô la
    - (N-1) nước còn lại cố định tỷ giá theo đô la.
  - Nếu BOP<0 kinh niên: IMF và điều chỉnh định kỳ
- Cơ chế ổn định giá và sản lượng khi BOP thâm hụt/thặng dư
- 1971: Hệ thống sụp
  - Mỹ: NX<0 lớn, lạm phát cao, phá giá đôla so Mark & Yen

Hậu Bretton Woods

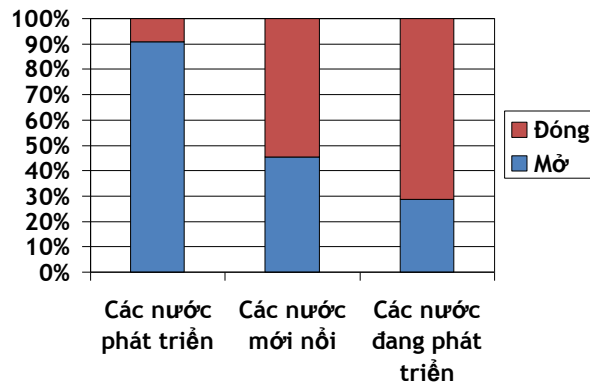
- Cơ chế phi hệ thống (non-system)
- Lưu chuyển vốn quốc tế tăng mạnh
- Tỷ giá linh hoạt và NHTU can thiệp thị trường ngoại hối để điều chỉnh dao động
- Vàng và đa dạng tài sản dự trữ quốc tế.
- Nước không xuất khẩu dầu và kém phát triển tiếp cận nguồn quỹ IMF
- Bốn hệ thống tỷ giá:
  - Thả nổi tự do (Free Float)
  - Thả nổi có quản lý (Managed Float)
  - Cố định (Pegged to another currency)
    - Đô la Mỹ hay Euro
    - Ủy ban/Hội đồng Tiền Tệ (Currency Board)
  - Không có đồng tiền quốc gia
    - Đô la hóa hoàn toàn (Full dollarization)

Bảng chứng sự giảm tỷ giá trung gian - **Tất cả các nước**

Nguồn: Eichengreen và Razo-Garcia 2006

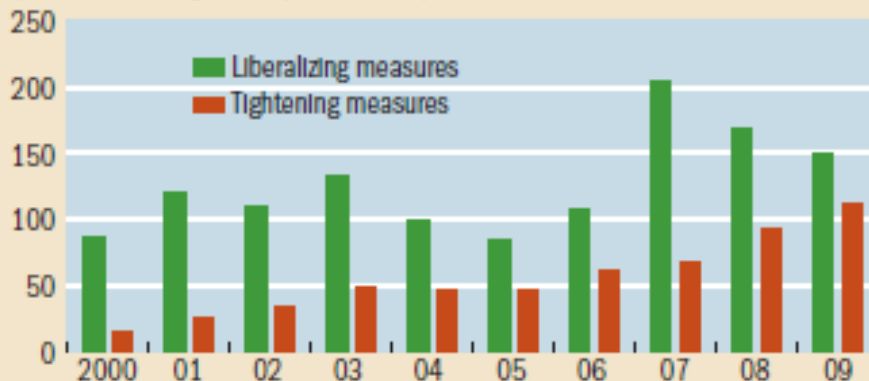
Kiểm Soát Vốn (2003)

Nguồn: Eichengreen và Razo-Garcia 2006

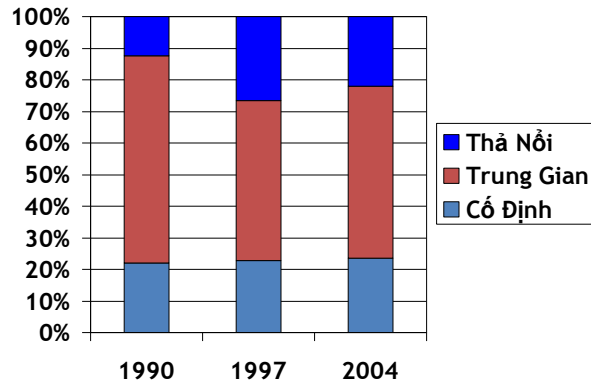
Since the start of the financial crisis, emerging and developing economies have been placing more controls on capital flows—by implementing fewer liberalizing measures and more tightening measures.

(number of changes in capital controls)

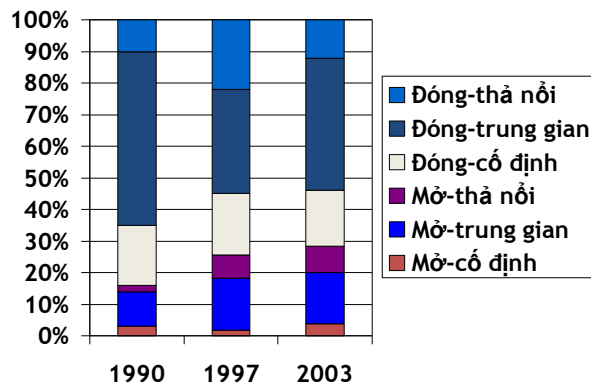
Source: AREAER database.

Tiến trình phát triển cơ chế tỉ giá - Nước đang phát triển

Nguồn: Eichengreen và Razo-Garcia 2006

Cơ chế tỉ giá và Kiểm soát vốn - Nước đang phát triển

Nguồn: Eichengreen và Razo-Garcia 2006

Xu hướng lựa chọn cơ chế tỷ giá: Nước đang phát triển

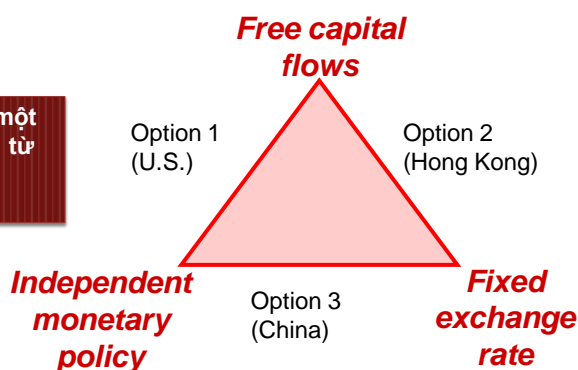
	Capital controls (đóng)	Capital mobility (mở)
Hard peg/Fixed (cố định)	Đóng – Cố định	Mở - Cố định
Intermediate (trung gian)	Đóng – Trung gian	Mở - Trung gian
Floating (thả nổi)	Đóng – Thả nổi	Mở - Thả nổi

Lựa chọn nào phù hợp Việt Nam nhất? Vì sao?

Ba điều không thể xảy ra đồng thời (The Impossible Trinity)

- Cơ chế tỷ giá hối đoái cố định
- Chính sách tiền tệ độc lập
- Vốn di chuyển hoàn toàn tự do

Một nước phải chọn một cạnh của tam giác và từ bỏ góc đối diện.

Ba điều không thể xảy ra đồng thời

- Cơ chế tỷ giá hối đoái cố định
- Chính sách tiền tệ độc lập
- Vốn di chuyển hoàn toàn tự do

Liệu chính sách vô hiệu hóa (Sterilization Policy) có giúp đạt cả 3 một cách bền vững?

Xu hướng lựa chọn cơ chế tỷ giá: Nước đang phát triển

- Tỷ giá cố định/trung gian thường đi kèm kiểm soát vốn
- Mở cửa tài khoản vốn và tỷ giá thả nổi có được không?
- Mở cửa tài khoản vốn + tỷ giá cố định? (kém hấp dẫn)
  - Sụp đổ ủy ban tiền tệ Argentine 2001
  - $(T-G) < 0$ lớn: chính phủ tìm thêm nguồn
  - Chính phủ bán trái phiếu ra nước ngoài và ngân hàng trong nước: giá trị trái phiếu giảm, khả năng vỡ nợ tăng, hệ thống ngân hàng sụp đổ
- Kiểm soát vốn + tỷ giá thả nổi? (nhiều vấn đề)
  - Không thể tự bảo hiểm rủi ro tỷ giá (thị trường quyền chọn và HĐ tương lai kém phát triển)
  - Rủi ro tăng nếu mở cửa tài khoản vốn, bảo đảm ngầm
  - Hệ thống ngân hàng vững mạnh, thị trường tài chính nội địa thanh khoản, và hệ thống quản trị vững mạnh cần thời gian
  - Bất ổn kinh tế vĩ mô

Tỷ giá cố định và tấn công đầu cơ

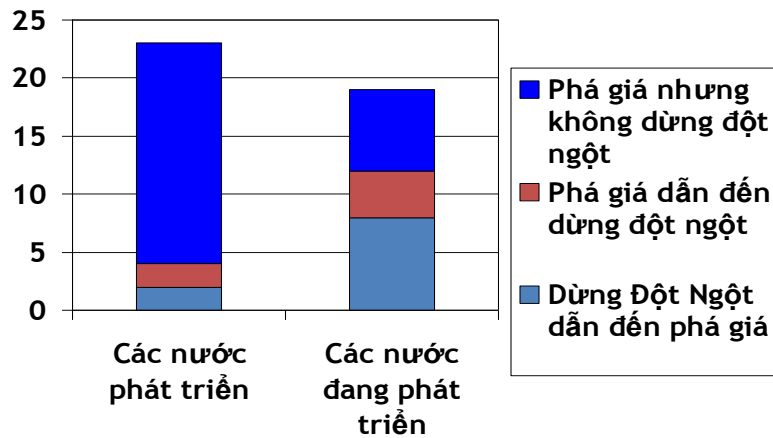
- Lạm phát trong nước cao hơn thế giới,
- Ngang bằng sức mua không đảm bảo,
- Thâm hụt cán cân thương mại lớn,
- Niềm tin về khả năng bảo vệ/quyết tâm theo đuổi tỷ giá cố định (Anh,1992)

Tại sao nhiều nước đang phát triển vẫn chọn tỷ giá trung gian?

- Do nội tệ mất giá, không thể dự báo nên mọi người sử dụng ngoại tệ. Vì sao nội tệ mất giá?
- Hệ thống ngân hàng, doanh nghiệp trong nước đối mặt bất cân đối nội-ngoại tệ (do nội tệ mất giá? Vì sao?)
  - Áp lực phá giá - hiệu ứng băng cân đối
  - Con số rút tiền - rút tháo ngoại tệ, rút nội tệ mua ngoại tệ
- “Dùng đọt ngọt”: vốn không vào/chảy ra dẫn đến phá giá
  - Định chế tài khóa/tiền tệ yếu kém
  - Thâm hụt tài khóa
 => Vốn chảy ra do kỳ vọng phá giá và phá giá thật
- Định chế yếu kém nên đã không thả nổi từ đầu
  - Lợi ích thả nổi tỷ giá là có chính sách tiền tệ độc lập
  - Định chế tiền tệ thiếu sự tín nhiệm/niềm tin, liệu chính sách tiền tệ có thực sự độc lập?

Lựa chọn cơ chế tỷ giá hay phát triển các định chế tài khóa và tiền tệ?

Dừng Đột Ngột và Khủng Hoảng Tài Chính 1992-2001

Nguồn: Calvo và Mishkin 2002

Choosing an Exchange Rate Regime

A new look at an old question: Should countries fix, float, or choose something in between? - Atish R Ghosh and Jonathan D. Ostry (2009)

- IMF và 3 nghiên cứu 1999, 2003 và 2009
- 1999: các quốc gia nên theo cố định cứng (hard pegs) hay thả nổi hoàn toàn.
- 2003: các nền kinh tế thị trường mới nổi và đang phát triển do hội nhập tài chính sâu hơn nên theo cơ chế thả nổi.
- Nỗi sợ thả nổi (fear of floating)

Choosing an Exchange Rate Regime

A new look at an old question: Should countries fix, float, or choose something in between? - Atish R Ghosh and Jonathan D. Ostry (2009)

- 2009:
  - “Các cơ chế tỷ giá gắn với cố định thường rơi vào khủng hoảng, nhưng các cơ chế thả nổi cũng không hoàn toàn miễn nhiễm.”
  - Đánh đổi quan trọng của việc chọn cơ chế tỷ giá. Tỷ giá nghiêng về cố định nhiều hơn giúp quốc gia:
    - Định hình kỳ vọng lạm phát, tăng trưởng sản lượng ổn định, và thúc đẩy hội nhập kinh tế sâu hơn.
    - Hạn chế việc sử dụng các chính sách vĩ mô khác (impossible trinity).
    - Gia tăng bất ổn trước các cuộc khủng hoảng
    - Ngăn cản các điều chỉnh bên ngoài.

Kết luận

- Năng lực chính phủ, kỷ cương ngân sách
- Quản lý, giám sát và kiểm soát hệ thống ngân hàng, và hệ thống tiền tệ độc lập

Một khi các định chế trên phát triển, lựa chọn cơ chế tỷ giá có còn là vấn đề?

HARVARD Kennedy School
JOHN F. KENNEDY SCHOOL OF GOVERNMENT

Các luồng vốn vào và bất ổn định vĩ mô

Bùng nổ

Luồng vốn vào

Bong bóng ở thị trường bất động sản

Tỷ giá thực tăng, lạm phát

Hiệu ứng sung túc

Mở rộng tín dụng

Thâm hụt thương mại tăng, r tăng

Nợ xấu, luồng vốn chảy ra ngoài, cầu giảm, nợ công tăng

Bong bóng vỡ

Cơ chế tỷ giá hối đoái Việt Nam

Lựa chọn cơ chế tỷ giá hối đoái

- Lý thuyết cho thấy có nhiều lựa chọn
  - Cố định (fixed)
  - Cố định có biên độ (bands)
  - Cố định có điều chỉnh dần (crawling pegs)
  - thả nổi có quản lý (managed float)
  - thả nổi (float)
- Nếu hướng về *vốn di chuyển ngày càng tự do* thì mỗi lựa chọn cơ chế tỷ giá có hàm ý khác nhau với vai trò của chính sách tiền tệ
  - Tỷ giá càng linh hoạt thì chính sách tiền tệ càng tùy nghi và có tính độc lập cao hơn

Thực tế chính sách tỷ giá và chính sách tiền tệ Việt Nam

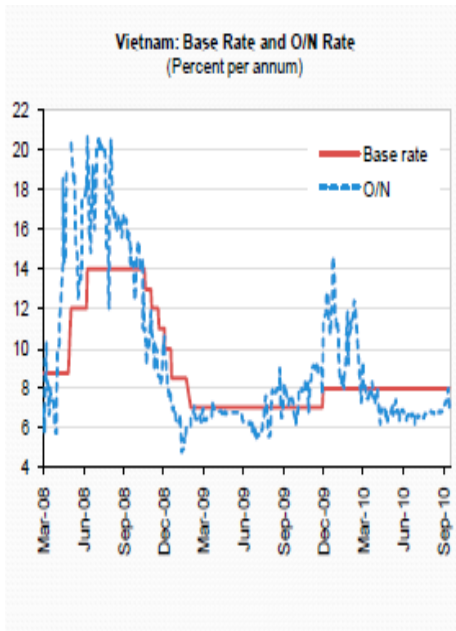
- Từ 2008 đến nay, sự linh hoạt cơ chế tỷ giá cho phép tính tùy nghi nhiều hơn của chính sách tiền tệ

Chính sách tiền tệ

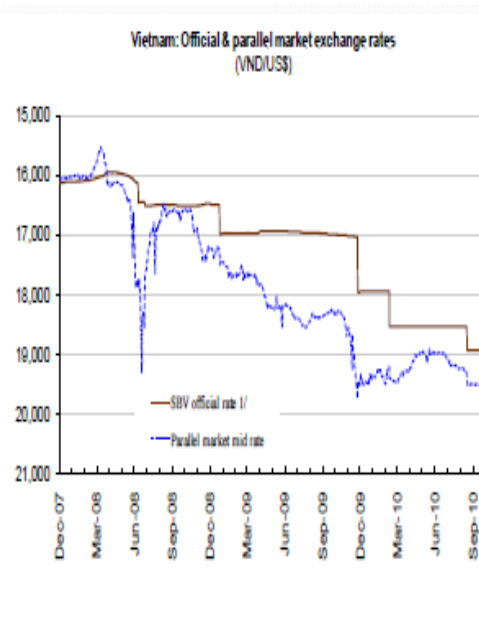
- OMO (thắt chặt/nới lỏng thanh khoản) được sử dụng bên cạnh lãi suất cơ bản
- Mục tiêu tín dụng, quy định hành chính, thuyết phục tinh thần
- Mục tiêu lạm phát trong khoảng 6-10%

Chính sách tỷ giá

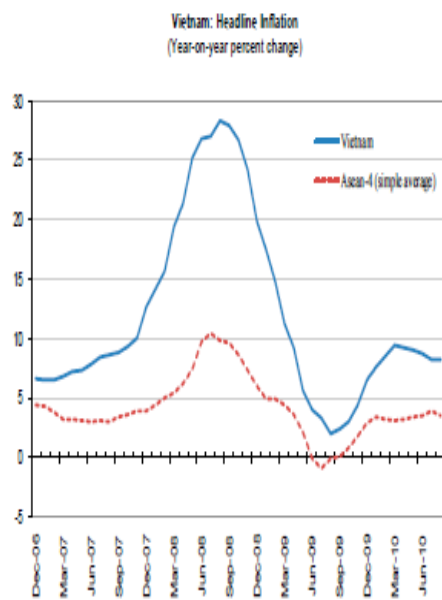
- Cố định có điều chỉnh với biên dao động hẹp
- Tỷ giá giao dịch ở biên trên
- Kỳ vọng và áp lực mất giá VND ngày càng lớn

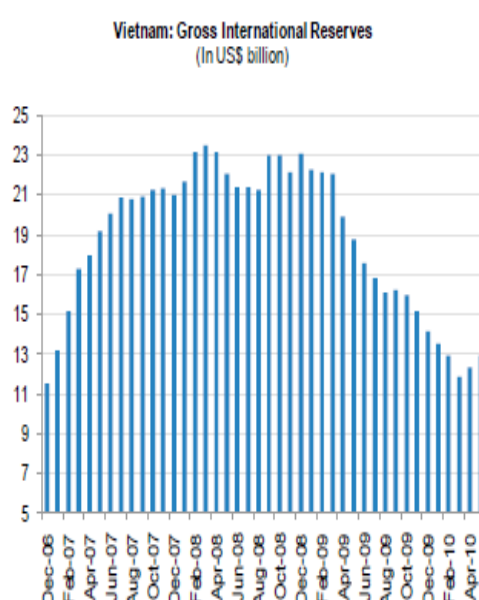
Sources: SBV and commercial banks

Sources: SBV and local gold shops

Sources: GSO, CEIC and Fund staff calculation

Sources: SBV

Lập luận ủng hộ và phê phán chính sách hiện hành

Ủng hộ

- Cân bằng tăng trưởng và kiềm chế lạm phát
- Môi trường toàn cầu bất ổn
- Hệ thống tài chính và ngân hàng yếu kém
- Thị trường nội địa kém phát triển
- Phụ thuộc nhập khẩu và nợ quốc gia

Phản biện

- Phản ứng chính sách chậm và bị động
- Tính biến động, không chắc chắn và khó dự đoán của chính sách
- Thiếu minh bạch làm yếu đi niềm tin trong việc quản lý kinh tế vĩ mô
- Chi phí giao dịch cao và niềm tin tiền đồng giảm

Câu hỏi: *Tỷ giá thực sự là chìa khóa giải quyết hay chỉ là hệ quả của những trục trặc kinh tế vĩ mô?*

Các câu hỏi thay lời kết

1. *Hệ thống tiền tệ quốc tế đang vận hành như thế nào và ảnh hưởng gì đến chính sách kinh tế vĩ mô quốc gia?*
2. *Làm thế nào để dung hòa giữa vốn lưu chuyển tự do và tỷ giá ổn định?*
3. *Lựa chọn cơ chế tỷ giá hay phát triển các định chế tài khóa và tiền tệ?*
4. *Một khi các định chế trên phát triển, lựa chọn cơ chế tỷ giá có còn là vấn đề?*
5. *Tỷ giá thực sự là chìa khóa giải quyết hay chỉ là hệ quả của những trục trặc kinh tế vĩ mô?*
6. *Việt Nam nên theo cơ chế tỷ giá nào và câu trả lời của bạn dựa trên cơ sở lập luận gì?*